

31322

Kinderopvang

Nr.

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld ... 2022

In de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid bestond bij enkele fracties de behoefte een aantal vragen en opmerkingen voor te leggen aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de op 3 juni 2022 ontvangen brief inzake de voorhang van het ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit kinderopvangtoeslag in verband met de indexatie van de toetsingsinkomens en de maximum uurprijzen voor de dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouder-opvang en het loslaten van de koppeling gewerkt (31322-447).

Bij brief van ... 2022 heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid deze beantwoord. De vragen en opmerkingen van de fracties en de antwoorden van de minister zijn hieronder afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Kuzu

Adjunct-griffier van de commissie,
Van den Broek

Inhoudsopgave

- I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie**
 - Vragen en opmerkingen van het lid van de BIJ1-fractie**

II Antwoord/Reactie van de minister

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie danken de minister voor het werk dat zij levert om de kinderopvangtoeslag te vereenvoudigen voor zowel ouders als de Belastingdienst. Deze leden zien dit ontwerpbesluit als een goede stap in die richting. Wel hebben zij nog enkele vragen bij onderhavig ontwerpbesluit.

De leden van de VVD-fractie vragen wat de ondergrens is met betrekking tot de arbeidseis om toegang te krijgen tot kinderopvang. In het ontwerpbesluit wordt gesproken over een geringe arbeidsdeelname. Betekent dit dat ouders die bijvoorbeeld allebei één uur per week werken maximale toegang krijgen tot de kinderopvang? Hierdoor kan de situatie ontstaan dat ouders die de kinderopvang echt nodig hebben de dupe worden van mensen die misbruik maken van de welwillende intenties van deze hervorming. Hoe wordt dit ondervangen?

Voorts lezen de leden van de VVD-fractie dat de verwachting wordt uitgesproken dat deze wijziging niet zal leiden tot een sterke stijging van het aantal ouders dat voor het maximum aantal uren per maand kinderopvangtoeslag aan zal vragen. Dit zou komen door de sociale normen rondom het gebruik van kinderopvang. Op welke sociale normen wordt hier specifiek gehint en hoe breed gedragen zijn deze normen nog? Hoe gaan we de bijbehorende cultuuromslag realiseren zonder dat er misbruik wordt gemaakt van de verruimde toegang tot de kinderopvang volgens de minister? De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat de wijziging van het kinderopvangstelsel er juist voor zou moeten zorgen dat zowel moeders als vaders makkelijker aan het werk kunnen gaan.

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie zijn verheugd met de eerste stap richting de 95%-vergoeding van de kinderopvang voor alle werkende ouders door de koppeling gewerkte uren in de kinderopvangtoeslag los te laten. Deze leden hebben nog een aantal vragen en opmerkingen bij het voorliggende besluit.

Loslaten koppeling gewerkte uren

Vermindering van de terugvorderingen van de kinderopvangtoeslag achten de leden van de D66-fractie positief. Omdat de minister in de nota van toelichting schrijft dat een deel van de terugvorderingen voortvloeit uit de arbeidseis, vragen deze leden welk deel van de terugvorderingen het gevolg was van de koppeling gewerkte uren.

Het gelijktrekken van de koppeling gewerkte uren in de buitenschoolse opvang met de dagopvang per 2022 zien de leden van de D66-fractie als een positieve ontwikkeling. Deze leden zien dat de buitenschoolse opvang op meer punten gelijk kan worden getrokken met bijvoorbeeld het onderwijs. Gezien de verwachte toename van het gebruik van de buitenschoolse opvang, en de krapte op de arbeidsmarkt die kan worden verlicht als ouders meer uren kunnen werken omdat ze hun kind niet op hoeven te halen na schooltijd, vragen deze leden naar het gelijktrekken van de eisen ten aanzien van de begeleiding (het aantal kinderen dat begeleid kan worden door één begeleider). Op welke termijn wil de minister tekorten in de kinderopvang gaan oplossen met behoud van kwaliteit, zo vragen deze leden nogmaals.

De leden van de D66-fractie begrijpen uit de nota van toelichting dat de vraag naar kinderopvang structureel met zo'n 3% zal stijgen. Deze leden vragen naar de maatregelen die worden genomen om ervoor te zorgen dat de kinderopvang deze omzetsijging op kan vangen, met behoud van kwaliteit. Specifiek vragen deze leden naar welke stappen worden gezet, of gezet gaan worden, om te zorgen voor meer pedagogisch medewerkers, meer uren van bestaande pedagogisch medewerker en meer kinderen per pedagogisch medewerkers. Erkent de minister de noodzaak om het toegezegde onderzoek naar de financiering¹ spoedig af te ronden, zodat de gevolgen van het loslaten van de koppeling gewerkte uren door de minister (tot op zekere hoogte) kunnen worden gecontroleerd, bijvoorbeeld of 3% meer omzet leidt tot verbetering van de kwaliteit of vermindering van de prijs van kinderopvang, en niet tot meer winst voor partijen die de prijs van kinderopvang zelf kunnen bepalen, zo vragen deze leden

¹ Kamerstukken II, vergaderjaar 2021-2022, 31 322 nr. 446.

Dat de kinderopvangtoeslag de drempel om te gaan werken verlaagt, stemt de leden van de D66-fractie tevreden. Deze leden voorzien dezelfde voordelen bij directe financiering van de kinderopvang. Hoeveel werkende ouders maken op dit moment geen gebruik van de kinderopvang en op welke manier worden zij aangemoedigd om (meer) te gaan werken (en wel gebruik te gaan maken van de kinderopvang), zo vragen deze leden. Kan de minister uiteenzetten wat de redenen zijn waarom deze werkende ouders geen gebruik maken van de kinderopvang, vragen deze leden verder.

Indexering maximum uurprijzen kinderopvangtoeslag

De indexering van de maximum uurprijzen en toetsingsinkomens van de kinderopvangtoeslag is noodzakelijk volgens de leden van de D66-fractie, temeer omdat veel ouders meer betalen per uur kinderopvang dan de maximum uurprijs van de kinderopvangtoeslag. Daarom vragen deze leden naar het aantal of percentage ouders dat meer betaalt aan kinderopvang dan de maximum uurprijs. Hoeveel van deze ouders betalen per uur meer dan de maximum uurprijs aan een kinderopvang met winstuitkering aan private aandeelhouders, zo vragen de leden van de D66-fractie.

Financiële consequenties

Naast de kosten, zien de leden van de D66-fractie ook sterke voordelen van bredere toegang tot de kinderopvang, onder meer door gestegen belastinginkomsten als gevolg van (meer uren) werken van jonge ouders. Kan de minister een inschatting geven van de structurele gevolgen van 3% meer gebruik van de kinderopvang voor de inkomsten van het Rijk, vragen deze leden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van het Ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit kinderopvangtoeslag in verband met de indexatie van de toetsingsinkomens en de maximum uurprijzen voor de dagopvang, buitenschoolse opvang en gastouder-opvang en het loslaten van de koppeling gewerkt en hebben hier nog enkele vragen over.

Allereerst maken de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie zich grote zorgen over het feit dat de kinderopvangtarieven voor dagopvang, buitenschoolse opvang (BSO) en gast-ouderopvang steeds vaker boven de maximumuurprijzen liggen. Hierdoor betalen ouders forse extra bedragen aan kinderopvang zonder dat zij kinderopvangtoeslag daarover ontvangen. Deze leden vragen of de minister kan aangeven wat de koopkrachteffecten zijn van de kinderopvangtarieven die boven de maximumuurprijs liggen. Kan de minister aangeven of er verschillen zijn in uurprijzen door het land? Zijn de uurprijzen bijvoorbeeld hoger in de Randstad/stedelijk gebied? Kan de minister inzichtelijk maken hoe de afgelopen tien jaar de gemiddelde en maximale uurprijs zich hebben ontwikkeld? Hoe vaak is de maximum uurprijs bijvoorbeeld niet geïndexeerd of zelfs verlaagd? Ziet de minister het risico, vanwege de wachtlijsten voor kinderopvang, dat ouders met een laag inkomen noodgedwongen moeten kiezen voor een kinderopvang die een kinderopvangtarief hanteert dat hoger is dan de maximumuurprijs? Ook vragen deze leden wat de kosten zouden zijn om de maximumuurprijzen te verhogen.

Omdat de uurprijzen niet zijn gereguleerd en er een enorme vraag is naar kinderopvang, en er dus wachtlijsten zijn, zien de leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie het risico dat kinderopvangorganisaties enorme hoge bedragen kunnen vragen terwijl

ouders geen keuze hebben. Ziet de minister dit risico ook? En is de minister bereid te onderzoeken wat de oorzaken zijn van de snel stijgende uurprijzen? Welke mogelijkheden heeft de minister om de uurprijzen te reguleren? En is de minister hiertoe bereid?

Loslaten koppeling gewerkte uren (KGU)

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie vragen de minister waarom er niet voor gekozen is om de arbeidseis in zijn geheel af te schaffen. Wat zijn de kosten voor het volledig afschaffen van de arbeidseis? Ziet de minister hiervan ook de voordelen dat door het afschaffen van de arbeidseis het eenvoudiger is voor ouders om bijvoorbeeld te kunnen solliciteren of mantelzorgtaken verrichten? Tevens vragen deze leden in hoeverre de 3-maanden periode in stand blijft voor het ontvangen van kinderopvangtoeslag na ontslag? Wordt deze met het loslaten van de KGU ook verruimd?

Gastouderopvang

De leden van de PvdA-fractie en de leden van de GroenLinks-fractie begrijpen dat de minister de maximumuurprijs voor gastouderopvang wil verlagen. Deze leden vinden dit niet verstandig, omdat dit mogelijk ouders wegjaagt bij de gastouderopvang terwijl er al zulke tekorten zijn. Deelt de minister deze zorg? Heeft de minister onderzocht in hoeverre ouders zullen afhaken bij de gastouderopvang vanwege de hogere prijs die zij hierdoor moeten betalen? Zo nee, is de minister daartoe bereid? Waarom heeft de minister er niet voor gekozen om bij de allerhoogste inkomens dekking hiervoor te zoeken? Wat zijn de opbrengsten als de hoogste inkomensgrenzen niet worden geïndexeerd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het ontwerpbesluit.

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen zich af of er aangaande de huidige systematiek data beschikbaar is over de verhouding tussen het aantal gewerkte uren van de minst werkende ouder en de omvang van het recht op kinderopvangtoeslag. Is bekend hoeveel ouders nu meer kinderopvang afnemen dan de omvang van het aantal uur kinderopvangtoeslag? Voor hoeveel ouders heeft het loslaten van de KGU (structureel) effect op de omvang van de kinderopvangtoeslag? Hoe is dit effect verdeeld over de inkomensklassen?

Voor de dekking van de kosten voor intensivering van het toezicht op de gastouderopvang wordt het maximale uurtarief voor gastouderopvang beperkt geïndexeerd. De leden van de ChristenUnie-fractie vragen of bekend is hoeveel gastouders een hoger uurtarief rekenen dan het nieuwe maximale uurtarief. Is bekend voor hoeveel ouders dit besluit betekent dat hun netto eigen bijdrage zal stijgen? De leden van de ChristenUnie-fractie vragen ook of bekend is hoeveel dagopvang- en BSO-organisaties een hoger uurtarief rekenen dan het maximaal vergoede uurtarief voor dagopvang en BSO.

Deze leden vragen hoe wordt gemonitord of de investeringen in intensivering van het toezicht op gastouderopvang ook daadwerkelijk besteed worden aan intensivering van het toezicht. Hoe worden de resultaten van het toezicht gemonitord?

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de toetsingsinkomens worden geïndexeerd met 3,37%. Kan de minister toelichten wat dit percentage betekent voor ouders die het minimumloon verdienen dat op 1 juli 2022 en 1 januari 2023 (extra) wordt verhoogd? Wat is het netto-effect voor deze inkomensgroep?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het ontwerpbesluit. Deze leden hebben hierover nog enkele vragen.

Intensivering toezicht gastouderopvang

De leden van de SGP-fractie lezen dat verruiming van de koppeling gewerkte uren het risico op oneigenlijk gebruik van de kinderopvangtoeslag vergroot. Hoe groot wordt dit risico geacht? En wat gaat het kabinet doen om oneigenlijk gebruik tegen te gaan en dit risico te beperken?

De leden van de SGP-fractie vragen de minister een overzicht te verstrekken van het gebruik van gastouderopvang verdeeld over de verschillende inkomensgroepen, zodat inzichtelijk wordt in welke mate welke inkomensgroepen worden getroffen door dit besluit.

De leden van de SGP-fractie vragen de minister in te gaan op het effect van deze maatregelen op de toegankelijkheid van de gastouderopvang.

De leden van de SGP-fractie vinden het opvallend dat de keuze is gemaakt de intensivering volledig door te berekenen aan de ouders die gebruik maken van de gastouderopvang, daar waar eerdere intensiveringen, bijvoorbeeld in de kinderopvang, mede werden gedragen door ouders die gebruik maken van gastouderopvang. Kan het kabinet deze keuze nader toelichten, en waarom wordt hierin niet één consistente lijn aangehouden? Deze leden verzoeken de regering daarbij ook rekenschap te geven van het feit dat veel ouders die gebruik maken van gastouderopvang niet de mogelijkheid hebben te kiezen voor een andere vorm van opvang, bijvoorbeeld omdat zij hebben wisselende diensten in de zorg- en welzijnssector en daarom gebruik maken van opvang aan huis.

Vragen en opmerkingen van het lid van de BIJ1-fractie

Het lid van de BIJ1-fractie verwelkomt de maatregelen die het kabinet neemt om de kinderopvang steeds toegankelijker te maken voor iedereen. Het vereenvoudigen van het stelsel door de koppeling gewerkte uren los te laten, is dan ook een positieve ontwikkeling. Het lid van de BIJ1-fractie is echter van mening dat de maatregelen die nu worden ingezet slechts een tussenstap mogen zijn naar het toegankelijk en gratis maken van de kinderopvang voor *iedereen*. Niet alleen voor ouders met een betaalde baan.

Wijzigingen kinderopvangtoeslag 2023

Loslaten koppeling gewerkte uren (KGU) - Doel(en)

Het lid van de BIJ1-fractie vindt het zorgelijk dat het kabinet niet verder uitweidt over het feit dat de verwachte stijging in het gebruik van de kinderopvangtoeslag eventueel leidt tot een toename in de terugvorderingen vanwege afwijkend inkomen, afwijkende urenafname en het niet voldoen aan de arbeidseis. Hoe gaat het kabinet ervoor zorgen dat deze terugvorderingen niet worden gemaakt op basis van vooringenomenheid, zoals eerder al gebeurde bij het Toeslagenschandaal? Het geloof dat de risico's kleiner worden door aanvullende onderdelen van de stelselwijziging doen niets af aan het feit dat dit een, door het kabinet zelf aangestipt, aandachtspunt is. Het lid van de BIJ1-fractie krijgt graag een uitgebreide uitleg van het kabinet over hoe ze dit aandachtspunt specifiek gaan adresseren, om ouders zo goed mogelijk tegen een vooringenomen overheid te beschermen.

Beleidsinstrument(en)

Het is het lid van de BIJ1-fractie opgevallen dat de gerichtheid op werkende ouders en arbeidsparticipatie, door middel van de arbeidseis, nog altijd blijft bestaan. Dit betekent dat kinderopvang slechts toegankelijker en betaalbaarder wordt voor ouders die reeds deelnemen aan de arbeidsmarkt. Het lid van de BIJ1-fractie is van mening dat het kabinet hiermee niet de belangen van het kind vooropstelt, maar de belangen van de neoliberale marktwerking die ook in deze sector van grote invloed is. Door kinderopvang slechts toegankelijker te maken voor werkende ouders, wordt de toegang van kinderen tot kinderopvang namelijk gebruikt als een arbeidsprikkel om ervoor te zorgen dat ouders gaan of blijven werken.

Het lid van de BIJ1-fractie vindt dat kinderopvang voor ieder kind toegankelijk zou moeten zijn, ook de kinderen van niet-werkende ouders. Het is bekend dat kinderen zich enorm ontwikkelen door kinderopvang. Die ontwikkeling mag hen niet ontnomen worden op basis van de werksituatie van ouders. Bovendien is niet elke ouder in staat om zomaar deel te nemen aan een arbeidsmarkt die nog altijd niet voor iedereen (fysiek) toegankelijk is, waar discriminatie en uitsluiting nog altijd aan de orde van de dag zijn, en waarin betaald werk veelal niet eerlijk loont. Juist voor deze ouders kan toegang tot kinderopvang ruimte bieden voor de stap naar een opleiding of betaalde baan. Het lid van de BIJ1-fractie vraagt het kabinet naar een uitgebreide reflectie hierop.

Het lid van de BIJ1-fractie vraagt het kabinet voorts ook of zij inziet dat, juist het toegankelijker en betaalbaarder maken van de kinderopvang voor ouders die geen betaald werk hebben, kan bijdragen aan het oplossen van de tekorten in de zorg, het onderwijs en de techniek. En als het kabinet voornemens is om de kinderopvang vanaf 2028 daadwerkelijk (bijna) gratis te maken voor ook ouders zonder betaalde banen, is het kabinet het dan niet met het lid van de BIJ1-fractie eens dat het nú tijd is om te investeren in het werven, opleiden en behouden van professionals in de kinderopvangsector?

Het lid van de BIJ1-fractie is van mening dat er vele manieren zijn om toegankelijke kinderopvang betaalbaar te houden, voor zowel ouders als overheid. Volgens dit lid zou de overheid er goed aan doen om te beginnen bij de bedrijven die de kinderopvang nu al verdienmodel gebruiken; bij het voorkomen dat *private equity* firma's hun rendementen verder verhogen, en de prijzen van de kinderopvang verder opstuwten en uiteindelijk onbetaalbaar maken; bij het instellen van een winstverbod op kinderopvang. Toegang tot ontwikkeling is een recht van *ieder* kind, en daarmee een maatschappelijke opgave. En wanneer het belang van het *kind* boven het belang van winstgevendende kinderopvangbedrijven wordt geplaatst, wordt het duidelijk dat het geld van de Nederlandse belastingbetalers en ouders naar goede en toegankelijke kinderopvang dient te gaan, in plaats van naar aandeelhouders. Het lid van de BIJ1-fractie zou ook graag hierop een uitgebreide reflectie van het kabinet ontvangen.

Bekostiging van de intensivering van toezicht en handhaving in de gastouderopvang

Het lid van de BIJ1-fractie vindt het erg zorgelijk dat de intensivering van het toezicht op de gastouderopvang, door verlaging van het maximum uurtarief van de gastouderopvang, wordt verhaald door het verhogen van de eigen bijdrage van ouders. Dit zal gastouderopvang, wat veelal wordt afgenomen door medewerkers in de zorg (vanwege de flexibele werktijden) en opvoeders met lagere inkomens, relatief duurder maken dan andere opvangsoorten, en daarmee minder toegankelijk.

Door deze wijze van financiering worden juist de groepen die de kinderopvang in de vorm van gastouderopvang het meest nodig hebben, het hardst geraakt. De keuze van het kabinet om de kosten van intensiever toezicht te verhalen op ouders zelf, zonder daarbij te kijken naar

gerichte en passende maatregelen, past daarmee in een rij van maatregelen die ogenschijnlijk goed bedoeld zijn, maar die de bestaande kloven tussen arm en rijk in Nederland alleen maar verder vergroten. Het past in een rij van maatregelen waarin de mensen met de laagste inkomens de hardste klappen vangen. Het lid van de BIJ1-fractie hoort graag of het kabinet voornemens is om opvoeders die afhankelijk zijn van de gastouderopvang te ondersteunen door de kosten op een andere manier te dekken, en/of door gerichtere en passendere maatregelen te treffen die ongelijkheid niet verder in de hand werken.

II Antwoord/Reactie van de minister